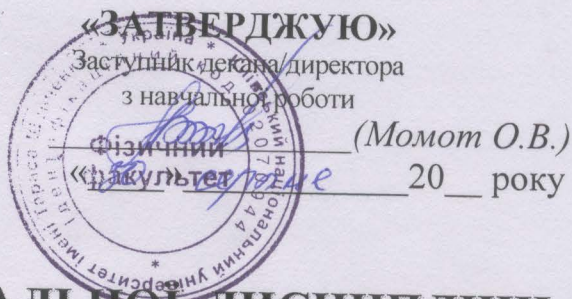

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Фізичний факультет

Кафедра: астрономії та фізики космосу

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИНАМІКА ГАЛАКТИКИ

для студентів

галузь знань	10.Природничі науки (шифр і назва)
спеціальність	104.Фізика та астрономія (шифр і назва спеціальності)
освітній рівень	бакалавр астрономія (молодший бакалавр, бакалавр, магістр)
освітня програма	астрономія (назва освітньої програми)
вид дисципліни	вибір з переліку
форма навчання	очна
навчальний рік	2022/2023
семестр	6
кредитів ECST	3
мова викладання	українська
форма контролю	залік

Викладач: доц. Чолій В.Я., д.ф.-м.н., доцент

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

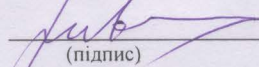
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробник: д.ф.-м.н. Чолій В.Я., доцент кафедри астрономії та фізики космосу

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри астрономії та фізики космосу

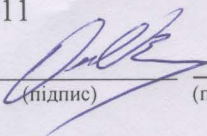
 (Івченко В.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 09 від « 05 » травня 2022 р.

=

Схвалено науково - методичною комісією факультету/інституту (педагогічною радою коледжу) _____

Протокол від 10 червня 2022 року №11

Голова науково-методичної комісії (Оліх О.Я.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Чолій В.Я., 2022

Мета дисципліни є отримання глибоких та систематичних знань з курсу «Динаміка Галактики», що включає ознайомлення та засвоєння основних принципів та методів науки про Галактику, оволодіння методами і принципами як теоретичного розв'язку зоряно астрономічних задач, так і планування та виконання астрономічного експерименту - спостережень.

Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Знати основні закони механіки, тригонометрії, алгебри та фізики в межах загальних курсів університету. Мати базові знання астрономії та астрофізики. Вміти застосовувати попередні знання в межах початкових курсів математики та фізики. Володіти елементарними навичками обчислення похідних, інтегралів, дій та операціями з векторами, графічно будувати графіки функцій, визначати та розкладати функції в ряди. Мати уявлення про ряд Фур'є.

Анотація навчальної дисципліни: це вступ до зоряної астрономії як науки та огляд її основних розділів, вивчення особливостей її методології, використання фізичних та механічних методів, тощо. На основі астрономічних спостережень у астрономії встановлюють закономірні зв'язки та причинно-наслідкові залежності між змінами різних фізичних та астрономічних величин. Найбільш загальні закономірності процесів, що досліджуються, формулюються у вигляді фізичних законів. Фізичні закони та закономірності записуються з використанням математичних формул, за якими розраховуються значення фізичних величин.

Завдання (навчальні цілі): отримання глибоких та систематичних знань з методів та приладів досліджень методами загальної астрометрії, що включає засвоєння знань про сучасні методи астрометрії та їх використання на практиці (в т.ч. новітніх, таких як радіоінтерферометрія та лазерна локація), а також про похибки експериментальних досліджень (спостережень), особливості методів опрацювання та інтерпретації даних спостережень, узагальнення отриманих результатів. Розвинення здатності до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі електронних ресурсів, та здатність студентів до абстрактного мислення, аналізу та синтезу матеріалу з різних фізичних, математичних та комп'ютерних дисциплін.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
2.1	Вміти використовувати теоретичний матеріал	Лекції, самостійна робота	Контрольні роботи (2)	30
3.1	Брати участь у дискусії щодо матеріалу, який розглядається	Лекції, практичні заняття	Короткі самостійні завдання	5
1.1	Знати основи теорії	Лекції	Короткі самостійні завдання	5

1.2	Володіти теоретичним і практичним матеріалом у межах курсу	Лекції, заняття, робота	практичні самостійна	Іспит	60

Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	2.1	3.1	1.1	1.2
Програмні результати навчання (назва)				
<i>Знання принципів функціонування радіотелескопа</i>	+	+	+	+
<i>Знання механізмів випромінювання</i>	+	+	+	
<i>Принципи роботи радіолокаторів</i>	+	+	+	+
<i>Уявлення про радіовипромінювання небесних тіл</i>	+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. *Контрольні роботи: 2, кожна – 15 балів*

2. *Короткі самостійні завдання – 10 балів*

- **підсумкове оцінювання (у формі екзамену/комплексного екзамену, диференційованого заліку):** *Екзамен – 60 балів*

- **умови допуску до підсумкового екзамену:**
принаймні 10 балів протягом семестру

7.2 Організація оцінювання: *(обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіку оцінювання).*

Контрольні роботи виконуються у середині (перший модуль) і наприкінці (другий модуль) семестру. Робота на лекціях і короткі самостійні завдання оцінюються по ходу семестру з підбиттям підсумків за перший і другий модулі.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та самостійних робіт

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ Теми	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самост. робота.
<i>Змістовий модуль 1. Зоряна кінематика та динаміка.</i>				
1.	Предмет і завдання зоряної астрономії.	2		4
2.	Галактичні координати. Центр Галактики.	2		4
3.	Відстані до зір. Каталоги паралаксів. Методи визначення.	2		4
4.	Рух Сонця у просторі та методи його визначення.	2		4
5.	Залишкові швидкості зір.	2		4
6.	Закономірності зоряних рухів.	2		4
7.	Обертання Галактики.	2		4
8.	Обертання Галактики за радіоспостереженнями.	2		4
9.	Письмова контрольна робота			
<i>Змістовий модуль 2. Зоряна статистика та динаміка зоряних систем.</i>				
10.	Зоряна статистика.	2		3
11.	Поглинання світла у Галактиці.	2		3
12.	Інтегральні рівняння зоряної статистики.	2		3
13.	Зоряні агрегати у Галактиці.	2		3
14.	Газова складова Галактики.	2		3
15.	Динаміка зоряних систем.	2		3
16.	Будова та структура Галактики	2		3
17.	Сучасний стан справ.	4		3
18.	Письмова контрольна робота			
	Всього	34		5+6

Загальний обсяг год. - 90, в тому числі: Лекцій – 34 год, самостійна робота - 56 год.4

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна:

1. Куликовский П.Г. Звездная астрономия. - М., 1985.
2. Курт Р. Введение в звездную статистику. - М.: Мир. - 1969.
3. Марочник Л.С., Сучков А.А. Галактика. - М., 1984.
4. Проблемы современной космогонии, ред. Амбарцумян В.А. - М., 1972.
5. Сб. "Строение звездных систем". - М.: Мир. - 1962.

б) додаткова:

6. Происхождение и эволюция галактик и звезд, ред. Пикельнер С.Б. - М., 1976. - Гл. 5, 6, 10.
7. Ленч К. Астрофизические формулы. - М.: Мир. - 1978. - Т. II (гл. 5; 5.1, 5.3, 5.5).
8. Лонгейр М. Астрофизика высоких энергий. - М.: Мир. - 1984. - Гл. 17, 18.
9. Практические работы по звездной астрономии. - М., 1971.

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті) на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни — приклади контрольних і екзаменаційних завдань, тематика рефератів, методичні вказівки по виконанню лабораторних робіт, тощо)

Голова Науково-методичної ради

В.А.Бугров